

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2025 r.

Naczelny Sąd Administracyjny w składzie:

Przewodniczący:	sędzia NSA Aleksandra Łaskarzewska (spr.)
Sędziowie:	sędzia NSA Maciej Dybowski sędzia del. WSA Dariusz Chaciński
Protokolant	starszy asystent sędziego Anna Siwionia-Rybak

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2025 r.
na rozprawie w Izbie Ogólnoadministracyjnej
skargi kasacyjnej Jarosława Grytnera
od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach
z dnia 20 marca 2023 r. sygn. akt II SA/GI 1713/22
w sprawie ze skargi Prokuratora Rejonowego w Chorzowie
na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Katowicach
z dnia 3 października 2022 r. nr SKO.PSI/41.5/409/2022/13654
w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji w sprawie zwrotu opłaty za pobyt w
domu pomocy społecznej

1. uchyla zaskarżony wyrok i zaskarżoną decyzję,
2. zasądza od Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Katowicach na rzecz Jarosława Grytnera kwotę 480 (czterysta osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność z oryginałem

Inspektor Sądowy

Dariusz Bociarski

UZASADNIENIE

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach wyrokiem z 20 marca 2023 r. oddalił skargę Prokuratora Rejonowego w Chorzowie na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Katowicach z dnia 3 października 2022 r. nr SKO.PSI/41.5/409/2022/13654 w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji w sprawie zwrotu opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej.

W uzasadnieniu wyroku Sąd I instancji przyjął następujące okoliczności faktyczne i prawne.

Prezydent Miasta Chorzów (dalej: "organ I instancji"), decyzją z 14 czerwca 2021 r., nr 007429/06/21, orzekł zwrot kwoty 5734,75 zł., stanowiącej sumę dopłat do pobytu Jarosława Grytner (dalej: "uczestnik") w Domu Pomocy Społecznej w Piekarach Śląskich, wniesionej zastępczo przez gminę Chorzów za okres od 1 października 2020 r. do 28 lutego 2021 r.

31 sierpnia 2022 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Chorzowie wniósł sprzeciw od powyższej decyzji domagając się stwierdzenia jej nieważności. Prokurator podniósł, że uczestnik zamieszkał w placówce na własny wniosek i nie był tam umieszczony mocą orzeczenia sądowego, w trybie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Jako osoba posiadająca zdolność do czynności prawnych mógł w każdym czasie opuścić placówkę. Stąd też całkowicie bezpodstawne stało się obciążanie opłatami za okres, w którym tam nie przebywał.

Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Gliwicach decyzją z 3 października 2022 r., po przeprowadzeniu postępowania w związku ze sprzeciwem, odmówiło stwierdzenia nieważności decyzji organu I instancji z 14 czerwca 2021 r. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia ustaliło, że uczestnik 19 sierpnia 2008 r. złożył wniosek o umieszczenie w domu pomocy społecznej. Decyzją z 1 września 2008 r. OPS w Chorzowie skierował go do domu pomocy społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych w pierwszej kolejności. Po pobycie w innej placówce został przeniesiony do Domu Pomocy Społecznej w Piekarach Śląskich (DPS), gdzie przebywał do 30 grudnia 2019 r. W tym dniu złożył oświadczenie o rezygnacji z dalszego pobytu w DPS wraz z wnioskiem o zwolnienie z obowiązku ponoszenia dalszej opłaty za pobyt w placówce. Wskazał, że otrzymał lokal mieszkalny z zasobów Miasta Chorzów i zawarł 15 listopada 2019 r. umowę najmu. Zdaniem SKO istotne znaczenie ma w tej sytuacji art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r., poz. 2123; dalej: u.o.z.p.), który reguluje sytuację prawną osoby, która nie wyraża

zgody na dalsze przebywanie w domu pomocy społecznej i która jednocześnie nie została do niego przyjęta na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego o przyjęciu do domu pomocy społecznej. Z akt przedmiotowej sprawy wynika, że postępowanie w przedmiocie zniesienia obowiązku przebywania w DPS zostało zainicjowane przez uczestnika. Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach III Wydział Rodzinny i Nieletnich wydał postanowienie z 12 listopada 2020 r. III RNs 468/19 oddalające wniosek uczestnika. Postanowienie to jest prawomocne. W piśmie z dnia 26 maja 2021 r. Sąd poinformował, że orzeczenie wydane w sprawie III RNs 468/19, oddalające wniosek o wyrażenie zgody na opuszczenie DPS, jest rozstrzygnięciem merytorycznym, co oznacza zakaz opuszczania ośrodka, do którego podopieczny się nie zastosował. Uczestnik został zatem obciążony odpłatnością za pobyt w DPS, ponieważ formalnie miał zapewnione w nim miejsce i obowiązek przebywania w nim. SKO nie stwierdziło wydania decyzji z rażącym naruszeniem prawa, bowiem nie została spełniona przesłanka z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., jak również żadna z pozostałych przesłanek wymienionych w art. 156 § 1 k.p.a.

Nie zgadzając się z decyzją Kolegium Prokurator Prokuratury Rejonowej w Chorzowie zaskarżył ją do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach.

W odpowiedzi na skargę Kolegium wniosło o jej oddalenie, podtrzymując w całości argumentację wcześniej wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach uznał, że skarga nie zasługuje na uwzględnienie i oddalił ją na podstawie art. 151 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 roku - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (obecnie t.j.: Dz. U. z 2023 r. poz. 259, dalej: "p.p.s.a."). Sąd I instancji przyjął, że o rażącym naruszeniu prawa można mówić wyłącznie w sytuacji, gdy proste zestawienie treści rozstrzygnięcia z treścią przepisu prowadzi do wniosku, że pozostają one w jawnej sprzeczności. Tymczasem, Prokurator wprost wskazał na istniejące bardzo duże wątpliwości co do treści normy prawnej, skoro zarzuca naruszenie art. 7a k.p.a. Według § 1 tego przepisu są one rozstrzygane na korzyść strony, kiedy dotyczą "treści normy prawnej", przy spełnieniu dalszych przesłanek. Co więcej, w skardze wprost przyznano, że "Intencją prokuratora składającego skargę w przedmiotowej sprawie jest przede wszystkim uzyskanie interpretacji orzeczniczej art. 41 ust. 3". Zdaniem Sądu I instancji, już to świadczy o braku podstaw do stwierdzenia nieważności kwestionowanej decyzji, bowiem potrzeba interpretacji przepisu szczególnego, jakim jest art. 41 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, nie znajduje odzwierciedlenia w treści sprzeciwu

złożonego w oparciu o art. 182-184 k.p.a. W zaświadczeniu lekarskim z 25 sierpnia 2008 r. wskazano wyraźnie, że ze względu na stan zdrowia pacjenta (uczestnika) wskazane jest umieszczenie go w domu pomocy społecznej w pierwszej kolejności. Decyzja z dnia 1 września 2008 r. o skierowaniu uczestnika do DPS dla osób przewlekłe psychicznie chorych także wskazywała na konieczność umieszczenia go tam "w pierwszej kolejności". Umieszczenie uczestnika w placówce dla osób przewlekłe psychicznie chorych i to w pierwszej kolejności świadczy, że zaistniały ku temu przesłanki. W ośrodkach tego typu umieszczane są osoby, które tego wymagają, a nie te, które chcą tam przebywać a przesłanek nie spełniają. Co więcej, orzeczenie Sądu Rejonowego, oddalające wniosek o wyrażenie zgody na opuszczenie DPS, jest rozstrzygnięciem merytorycznym, do którego podopieczny nie zastosował się. Uczestnik został zatem obciążony odpłatnością za pobyt DPS, gdyż formalnie miał zapewnione miejsce i obowiązek przebywania w nim. W ocenie Sądu I instancji, nie doszło zatem do naruszenia art. 7, art. 7a, art. 107 § 1 i 3 k.p.a. i art. 41 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz art. 60 ust. 1 i 61 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, ani też innych przepisów, uzasadniających uwzględnienie skargi.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł Jarosław Grytner. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu naruszenie:

1) prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 151 p.p.s.a. w zw. art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. przez oddalenie skargi, w sytuacji gdy zaskarżona decyzja jest błędna, ponieważ powinna zostać stwierdzona nieważność decyzji wydanej z upoważnienia Prezydenta Miasta Chorzowa w sprawie zwrotu opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej, gdyż została ona wydana z rażącym naruszeniem prawa, tj. art. 41 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz art. 60 ust. 1 i art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej w zw. z art. 30, 31, 41 ust. 1 Konstytucji RP, art. 3 lit. a i c, art. 19 lit. a Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami (dalej: KPON), art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: EKPC), gdyż przyjęto, że istniał obowiązek przebywania Jarosława Grytnera w domu pomocy społecznej i zasadne jest domaganie się od niego zwrotu opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej w spornym okresie, w sytuacji gdy brak było ku temu podstaw, nigdy nie został on przyjęty bez swojej zgody przymusowo do domu pomocy społecznej, jest osobą pełnoletnią, nieubezwłasnowolnioną, posiadającą pełne prawo do decydowania o sobie (w tym prawo do podjęcia w każdym momencie decyzji o opuszczeniu domu pomocy społecznej), co w konsekwencji doprowadziło do rażącego naruszenia ww. przepisów, w tym gwarantujących ochronę

godności, autonomii, swobody decydowania o swoim życiu osobistym i miejscu zamieszkania;

b) art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 7 k.p.a. przez oddalenie skargi, w sytuacji gdy organ wydając zaskarżoną decyzję pominął interes publiczny oraz słuszny interes obywateli w rozstrzygnięciu sprawy;

c) art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 107 § 1 i 3 k.p.a. przez oddalenie skargi, w sytuacji gdy organ wydając zaskarżoną decyzję dopuścił się błędnej interpretacji przepisów prawa oraz nieprawidłowej oceny stanu faktycznego w niniejszej sprawie;

d) art. 151 p.p.s.a. w zw. art. 134 p.p.s.a. w zw. art. 11 p.p.s.a. przez oddalenie skargi i uznanie, że postanowienie Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z 12 listopada 2020 r. III RNs 468/19 oddalające wniosek w przedmiocie zniesienia obowiązku przebywania w domu pomocy społecznej ma w rzeczywistości rozstrzygające znaczenie dla rozpoznania niniejszej sprawy, w sytuacji gdy orzeczenie to nie ma wiążącego charakteru dla sądu administracyjnego i sąd administracyjny powinien samodzielnie rozstrzygnąć kwestie dotyczące podstaw prawnych przebywania Jarosława Grytnera w domu pomocy społecznej;

2) przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 41 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego w zw. z art. 30, 31, 41 ust. 1 Konstytucji RP, art. 3 lit. a i c, art. 19 lit. a KPN, art. 8 EKPC przez błędną wykładnię i uznanie, że ww. przepisów wynikał obowiązek przebywania Jarosława Grytnera w domu pomocy społecznej w spornym okresie, w sytuacji gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że nie ma on zastosowania do takich osób jak Jarosław Grytner, tj. osób, które nie będąc osobami ubezwłasnowolnionymi, na swój własny wniosek i za zgodą są kierowane do domu pomocy społecznej, a przepis ten może dotyczyć jedynie osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej (albo małoletniej powyżej 16. roku życia), zdolnej do wyrażenia zgody na jej umieszczenie w domu pomocy społecznej, która wyraziła na to zgodę, przy jednoczesnej zgodzie przedstawiciela ustawowego, a dodatkowo przyjęta wykładnia przepisu narusza prawo Jarosława Grytnera do godności, autonomii, prawa do decydowania o swoim życiu osobistym i miejscu zamieszkania;

b) art. 60 ust. 1 i art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej w zw. z art. 30, 31, 41 ust. 1 Konstytucji RP, art. 3 lit. a i c, art. 19 lit. a KPN, art. 8 EKPC, przez błędną wykładnię i uznanie, że istniał obowiązek przebywania Jarosława Grytnera w domu pomocy społecznej, a więc zasadne jest domaganie się zwrotu opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej w spornym okresie, w sytuacji gdy Jarosław Grytner nie

przebywał tam w tym czasie, nigdy nie został przyjęty bez zgody przymusowo do domu pomocy społecznej, jest osobą pełnoletnią, nieubezwłasnowolnioną, posiadającą pełne prawo do decydowania o sobie, prawo do podjęcia w każdym momencie decyzji o opuszczeniu domu pomocy społecznej i wyboru miejsca zamieszkania, prawo do ochrony godności i autonomii, więc brak jest podstaw do domagania się od niego zwrotu opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej w spornym okresie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący kasacyjnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i rozpoznanie skargi, ewentualnie - o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach, a w każdym przypadku – o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Kolegium podzieliło pogląd wyrażony w zaskarżonym wyroku.

W piśmie procesowym z 20 czerwca 2025 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Chorzowie wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Naczelny Sąd Administracyjny zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 174 p.p.s.a. (Dz. U. z 2024 r., poz. 935) skargę kasacyjną można oprzeć na następujących podstawach: 1) naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie; 2) naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Naczelny Sąd Administracyjny jest związany podstawami skargi kasacyjnej, albowiem zgodnie z art. 183 § 1 p.p.s.a. rozpoznając sprawę w granicach skargi kasacyjnej, bierze z urzędu pod rozagę jedynie nieważność postępowania. Przesłanki nieważności określone w art. 183 § 2 p.p.s.a. w tej sprawie nie wystąpiły.

Kontrolując zatem zgodność z prawem zaskarżonego wyroku w granicach skargi kasacyjnej, Naczelny Sąd Administracyjny ograniczył tę kontrolę do wskazanych w niej zarzutów. Rozpatrywana pod tym kątem skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy.

Jeśli skarga kasacyjna oparta jest na obydwu podstawach kasacyjnych, co do zasady rozpatrzeniu w pierwszej kolejności podlegać powinny zarzuty dotyczące naruszenia przepisów postępowania, albowiem zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego mogą być oceniane przez Naczelny Sąd Administracyjny wówczas, gdy stan faktyczny sprawy i motywy rozstrzygnięcia nie budzą wątpliwości. W tej sprawie natomiast zarzuty postawione w ramach obydwu podstaw kasacyjnych częściowo się

pokrywają oraz pozostają ze sobą w związku, wobec czego zostaną rozpoznane łącznie.

Decydująca dla rozstrzygnięcia sprawy jest rekonstrukcja normy prawnej wynikającej z art. 41 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (u.o.z.p.). Takiej rekonstrukcji Sąd I instancji się nie podjął i a priori przyjął, że przepis ten jest treściowo niejednoznaczny, mogący podlegać różnej wykładni, co finalnie doprowadziło Sąd I instancji do wniosku, że tego rodzaju przepis nie może być naruszony w sposób rażący, w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. Założenia tego Naczelny Sąd Administracyjny w nie podziela.

W orzecznictwie najczęściej zwraca się uwagę na to, że „Rażące naruszenie prawa to oczywiste naruszenie jednoznacznego przepisu prawa, a przy tym takie, które koliduje z zasadą praworządnego działania organów administracji publicznej w demokratycznym państwie prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Przy rażącym naruszeniu prawa chodzi niewątpliwie o tego rodzaju wady, które powodują konieczność eliminacji decyzji z obrotu prawnego z racji istnienia w nich wad o szczególnie dużym ciężarze gatunkowym” (wyrok NSA z 5.12.2024 r. I GSK 1406/21, LEX nr 3820988). Pamiętać też należy, że w zasadzie każdy przepis podlega wykładni, a „Rażącym naruszeniem prawa jest sprzeczność pomiędzy rozstrzygnięciem a treścią przepisu. Taka sytuacja ma miejsce wówczas, gdy załatwienie sprawy decyzją administracyjną stanowi zaprzeczenie stanu prawnego” (wyrok NSA z 27.02.2025 r., II OSK 1611/22, LEX nr 3882922). Aby zatem można było przyjąć, że dany przepis może podlegać różnej wykładni, wykluczającej jego ewentualne naruszenie w sposób rażący, trzeba najpierw ustalić, jaka norma prawna wynika z określonego przepisu i czy norma ta może podlegać różnym, równoważnym z punktu widzenia jej celu interpretacjom. Takiego zabiegu Sąd I instancji nie przeprowadził i w tym znaczeniu apriorycznie uznał, że art. 41 ust. 3 u.o.z.p. nie mógł zostać rażąco naruszony.

Z art. 41 ust. 3 u.o.z.p. wynika, że „W przypadku gdy osoba nie wyraża zgody na dalsze przebywanie w domu pomocy społecznej i nie została do niego przyjęta na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego o przyjęciu do domu pomocy społecznej, osoba ta, jej przedstawiciel ustawowy, małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, osoba sprawująca nad nią faktyczną opiekę lub kierownik domu pomocy społecznej mogą wystąpić do sądu opiekuńczego z wnioskiem o zniesienie obowiązku przebywania w domu pomocy społecznej.” Art. 41 u.o.z.p. w obecnym brzmieniu obowiązuje od 1 stycznia 2018 r., a jego nowelizacja z 2017 r. była „konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 28.06.2016 r. K 31/15 (Dz.U. z 2016 r. poz. 1245).

Na podstawie tego orzeczenia art. 41 ust. 1 u.o.z.p. w zakresie, w jakim pomija uprawnienie osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej, umieszczonej w domu pomocy społecznej za zgodą jej opiekuna, do domagania się weryfikacji podstaw jej przebywania domu pomocy społecznej, został uznany za niezgodny z art. 41 ust. 1 w zw. z art. 30 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. (...) Celem przepisu jest stworzenie ram prawnych (procedur i przesłanek) dla możliwości „wypisania” z DPS osób, które zostały do niego przyjęte na podstawie orzeczenia sądu (ust. 1 i 2) albo też nie na podstawie orzeczenia sądu, ale mają obowiązek przebywania w DPS (ust. 3). (...) Stwierdzenie to ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia osoby pełnoletniej nieubezwłasnowolnionej, zdolnej do wyrażenia zgody na jej przyjęcie do DPS, która wyraziła taką zgodę. Przyjęcie takiej osoby do DPS odbywa się na podstawie art. 54 ust. 1 u.p.s. Wobec tej osoby przepis art. 41 u.o.z.p. nie będzie miał zastosowania, ponieważ nie jest ona zobowiązana do przebywania w DPS w sytuacji, gdy wycofuje zgodę na pobyt w DPS. W razie wycofania przez nią zgody powinna ona zostać niezwłocznie zwolniona z DPS (...) bez orzeczenia sądu, w tym bez orzeczenia wydanego na podstawie art. 41 ust. 3 u.o.z.p. Uwaga ta nie dotyczy sytuacji, gdy osoba ta jest całkowicie ubezwłasnowolniona” (zob. W. Sobejko [w:] Ochrona zdrowia psychicznego. Komentarz, wyd. II, red. P. Drembkowski, B. Kmiecik, R. Tymiński, Warszawa 2023, art. 41).

„Sytuacja taka [o jakiej mowa w art. 41 ust. 3] może dotyczyć tylko jednej kategorii osób: osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej (albo małoletniej powyżej 16. roku życia), zdolnej do wyrażenia zgody na jej umieszczenie w DPS, która wyraziła na to zgodę, w przypadku gdy zgodę taką wyraził także jej przedstawiciel ustawowy. Osoba ta jest przyjmowana do DPS za swoją zgodą i zgodą jej przedstawiciela ustawowego. Przy czym przedstawiciel ten musi uzyskać zgodę sądu opiekuńczego na wyrażenie zgody na przyjęcie tej osoby do DPS. Przyjęcie tej osoby do DPS odbywa się na podstawie art. 54 ust. 2 u.p.s. w zw. z art. 38 ust. 3 zdanie drugie w zw. z art. 38 ust. 1 u.o.z.p. W tym przypadku orzeczenie sądu opiekuńczego nie stanowi podstawy do przyjęcia danej osoby do DPS, a udziela stosownej zgody przedstawicielowi ustawowemu tej osoby na wyrażenie zgody na przyjęcie jej do DPS.(...) Gdy zgodę na pobyt w DPS wycofa osoba całkowicie ubezwłasnowolniona, nie zostanie z niego zwolniona, ponieważ jej zgoda na pobyt w DPS nie stanowiła wyłącznej podstawy tego pobytu. W konsekwencji wycofania ww. zgody m.in. osobie tej przysługuje prawo złożenia wniosku o „zniesienie obowiązku przebywania w domu pomocy społecznej” na podstawie art. 41 ust. 3 u.o.z.p. Powyższą interpretację, że ust. 3 art. 41 u.o.z.p.

dotyczy (jedynie) osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej, która wyraziła zgodę na umieszczenie w DPS, a następnie zgodę tę wycofała, potwierdza określenie podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku na podstawie tego przepisu, a konkretnie wskazanie, że wniosek ten może złożyć m.in. „osoba ta, jej przedstawiciel ustawowy”, a więc osoba posiadająca przedstawiciela ustawowego, w konsekwencji całkowicie ubezwłasnowolniona (albo osoba małoletnia powyżej 16. roku życia)” (W. Sobejko j/w).

Biorąc zatem pod uwagę historię przepisu i cel zamieszczonej w nim regulacji, podzielić należy wyżej przedstawiony pogląd, że art. 41 ust. 3 u.o.z.p. odnosi się tylko do takich osób, które wprawdzie nie zostały przyjęte do DPS na podstawie orzeczenia sądu, ale mają obowiązek przebywania w nim, a obowiązek ten dotyczy jedynie osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej, przyjętej za jej zgodą. Skoro w okolicznościach niniejszej sprawy chodzi o osobę, która nie została całkowicie ubezwłasnowolniona i została przyjęta do DPS uzyskawszy skierowanie na swój wniosek (czyli za swoją zgodą), a następnie zgodę tę wycofała, to powinna zostać niezwłocznie zwolniona z DPS bez orzeczenia sądu, w tym bez orzeczenia wydanego na podstawie art. 41 ust. 3 u.o.z.p.

W sytuacji zatem gdy interpretacja istotnych dla wyniku tej sprawy przepisów prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż Jarosław Grytner nie miał obowiązku przebywania w DPS, to przesądzającego znaczenia nie może mieć postanowienie Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z 12 listopada 2020 r. III RNs 468/19 oddalające wniosek Jarosława Grytnera w przedmiocie zniesienia obowiązku przebywania w DPS.

Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego pozostałe przepisy powołane w zarzucie 2.a. skargi kasacyjnej, odwołujące się do art. 30 i art. 41 ust. 1 Konstytucji oraz art. 3 lit. a i c, art. 19 lit. a Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami, wzmacniają i utwierdzają przywołaną wyżej argumentację na gruncie art. 41 ust. 3 u.o.z.p.

Za uzasadniony, choć w rzeczywistości mający materialny charakter, należało zatem uznać zarzut naruszenia art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. w zw. z art. 41 ust. 3 u.o.z.p., gdyż przypisanie osobie nieubezwłasnowolnionej obowiązku przebywania w DPS, w sytuacji, gdy była ona przyjęta do DPS za swoją zgodą i zgodę tę wycofała, narusza nie tylko ten ostatni przepis i stanowi zaprzeczenie stanu prawnego, ale narusza też wartości, na których opiera się demokratyczne państwo prawa, w tym godność człowieka (art. 30 Konstytucji), wolność osobistą (art. 41 ust. 1 Konstytucji), a także zobowiązania międzynarodowe - poszanowanie przyrodzonej godności, autonomii osoby, w tym swobody dokonywania wyborów, a także poszanowanie niezależności

Sygn. akt I OSK 1558/23

osoby, pełny i skuteczny udział i włączenie w społeczeństwo oraz możliwość wyboru miejsca zamieszkania i podjęcia decyzji co do tego, gdzie i z kim osoby niepełnosprawne będą mieszkać (art. 3 lit. a i c, art. 19 lit. a Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami). Wszystko to powoduje, że naruszeniu art. 41 ust. 3 u.o.z.p. należy przypisać rażący charakter, w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. W orzecznictwie podnosi się bowiem, że cechą rażącego naruszenia prawa jest i to, że charakter naruszenia prawa powoduje, że decyzja taka nie może być zaakceptowana jako akt wydany przez organ praworządnego państwa (zob. np. wyrok NSA z 18.03.2025 r. II OSK 1842/22, LEX nr 3851366).

W konsekwencji, skoro Jarosław Grytner nie miał obowiązku przebywania w DPS, to obciążenie go opłatami za pobyt w DPS po wycofaniu zgody na pobyt i faktycznym opuszczeniu tego miejsca, narusza art. 61 ust. 1 pkt 1 u.p.s. również w sposób rażący (art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.), gdyż skarżący kasacyjnie nie był już „mieszkańcem domu”, a zatem nie ciążył na nim obowiązek wnoszenia opłat za pobyt. Również ten zarzut należy więc uznać za usprawiedliwiony.

Podkreślić należy, że analogiczne stanowisko zajął Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 26 czerwca 2025 r., sygn. akt I OSK 1414/23 wydanym w tożsamej sprawie dotyczącej odmowy stwierdzenia nieważności decyzji zobowiązującej Jarosława Grytnera do zwrotu poniesionej zastępczo opłaty za wcześniejszy okres pobytu ww. w domu pomocy społecznej.

Powyższą ocenę prawną organ nadzoru weźmie pod uwagę przy ponownym rozpoznaniu sprawy wszczętej z urzędu o stwierdzenie nieważności decyzji Prezydenta Chorzowa z 14 czerwca 2021 r.

Mając to na uwadze, na podstawie art. 188 w zw. z art. 193 i art. 145 § 1 pkt 1 lit. a) p.p.s.a., Naczelny Sąd Administracyjny orzekł jak w pkt 1 wyroku. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 203 pkt 1 p.p.s.a. (pkt 2 wyroku).

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność z oryginałem

Inspektor Sądowy

Dariusz Bociarski